

**LIETUVOS BANKO
PRIEŽIŪROS TARNYBOS
FINANSINIŲ PASLAUGŲ IR RINKŲ PRIEŽIŪROS DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL X. X. IR ERGO INSURANCE SE GINČO NAGRINĖJIMO**

2020 m. sausio 29 d. Nr. 242-41
Vilnius

Lietuvos bankas gavo X. X. (toliau – pareiškėja) kreipimąsi, kuriuo pareiškėja prašė išnagrinėti tarp jos ir *ERGO Insurance SE*, veikiančios Lietuvoje per įsteigtą filialą, (toliau – draudikas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

Pareiškėja ir draudikas sudarė Transporto priemonių draudimo sutartį (draudimo liudijimo (*duomenys neskelbtini*)), kuria buvo apdrausta transporto priemonė „BMW X5“ (toliau – Draudimo sutartis), draudimo laikotarpis – nuo (*duomenys neskelbtini*). Transporto priemonė buvo apdrausta Transporto priemonių draudimo taisyklių Nr. 030 (toliau – Taisyklės) pagrindu.

2015 m. spalio 29 d. draudikas gavo Y. Y. (toliau – pareiškėjos sutuoktinis) pranešimą apie „rastą apvogtą transporto priemonę – išdaužtas priekinis kairės pusės stiklas, pavogta automobilio vairo sumontuota oro pagalvė, pavogti automobilio kairės ir dešinės pusės veidrodėliai, apgadintas buferis, pavogti priekiniai žibintai, apgadintos priekinės durelės, padaryti kiti sugadinimai“.

Draudikas 2017 m. birželio 13 d. raštu pareiškėją informavo, kad po pranešimo apie 2015 m. spalio 29 d. įvykį (toliau – Įvykis) buvo pradėtas Įvykio aplinkybių tyrimas. Nustatyta, kad po Įvykio „ant automobilio užfiksuoti nulaužti galinio vaizdo veidrodėlių laikikliai turi identiškus sugadinimus, kaip ir galinio vaizdo veidrodėlių laikikliai, užfiksuoti apžiūrint transporto priemonę po 2015 m. rugpjūčio 9 d. praneštos transporto priemonės detalių, tame tarpe ir automobilio galinio vaizdo veidrodėlių, vagystės“. Draudiko rašte nurodyta, kad „po dar vieno pranešimo apie automobiliui padarytą žalą - 2015 m. rugsėjo 7 d. pastebėtas transporto priemonės kėbulo apibraižymus – automobilio galinio vaizdo veidrodėliai buvo tvarkingi, apgadintų, užfiksuotų po 2015 m. rugpjūčio 9 d. įvykio neturėjo, taigi, po 2015 m. rugpjūčio 9 d. įvykio buvo pakeisti naujais.“ Draudikas, remdamasis nustatytomis aplinkybėmis, teigė, kad laikotarpiu nuo 2015 m. rugsėjo 7 d. iki 2015 m. spalio 29 d. ant automobilio buvo sumontuoti tie patys galinio vaizdo veidrodėlių laikikliai, kurie buvo sugadinti per 2015 m. rugpjūčio 9 d. įvykį. Draudikas, remdamasis Taisyklių 4.3.4 papunkčiu, suteikiančiu draudikui teisę nemokėti draudimo išmokos, jei draudėjas pateikė klaidinančią, neteisingą, melagingą ar tikrovės neatitinkančią informaciją apie draudžiamąjį įvykį, atsisakė pareiškėjai dėl Įvykio išmokėti draudimo išmoką.

Pareiškėja 2019 m. rugpjūčio 26 d. kreipėsi į draudiką, nurodydama, kad Vilniaus miesto apylinkės teismo (*duomenys neskelbtini*) nuosprendyje, priimtame baudžiamojoje byloje Nr. (*duomenys neskelbtini*), (toliau – Nuosprendis) nurodyta, kad, nors „Y. Y. buvo kaltinamas tuo, kad jis pasikėsino apgaule įgyti savo naudai svetimą turta, tačiau byloje nesurinkta jokių įrodymų arba kitų objektyvių duomenų, patvirtinančių, kad Y. Y., kreipdamasis į „Ergo“ draudimo bendrovę, turėjo tikslą apgaule gauti svetimą turta – draudimo išmoką“. Remdamasi nurodytomis aplinkybėmis, pareiškėja draudikui kėlė reikalavimą dėl Įvykio išmokėti 2 830,37 Eur draudimo išmoką.

Draudikas, vadovaudamasis 2017 m. birželio 13 d. rašte nurodytomis aplinkybėmis, atsisakė tenkinti pareiškėjos reikalavimą išmokėti draudimo išmoką.

Pareiškėja, nesutikdama su draudiko atsisakymu išmokėti draudimo išmoką, kreipėsi į Lietuvos banką, pateikdama prašymą išnagrinėti tarp pareiškėjos ir draudiko kilusį ginčą. Pareiškėja rėmėsi Nuosprendyje nurodytais duomenimis ir draudikui kėlė reikalavimą išmokėti įvykio metu automobiliui padarytą žalą atlyginančią draudimo išmoką, taip pat 1 000 Eur neturtinę žalą atlyginančią draudimo išmoką.

Atsiliepime į pareiškėjos kreipimąsi draudikas nurodė, kad, kilus įtarimų, jog pareiškėjos sutuoktinis, pateikdamas draudikui pranešimą apie įvykį, nurodė melagingus duomenis apie įvykio aplinkybes, draudikas kreipėsi į teisėsaugos instituciją dėl ikiteisminio tyrimo pradėjimo (*duomenys neskelbtini*). Vilniaus apygardos prokuratūros Vilniaus apylinkės prokuratūroje buvo pradėtas ikiteisminis tyrimas. Ikiteisminio tyrimo metu atlikto trasologinio tyrimo duomenys patvirtino, kad automobilio šoninio veidrodėlio laikiklis sutampa su 2015 m. rugpjūčio 9 d. įvykio metu sugadintu laikikliu. Be to, draudikas pabrėžė, kad ikiteisminio tyrimo metu apklaustas remonto įmonės (*duomenys neskelbtini*), kuri atliko per 2015 m. rugpjūčio 9 d. įvykį sugadintos transporto priemonės remontą, darbuotojas teisėsaugos institucijos pareigūnams nurodė, kad prieš atliekant automobilio remontą nuimti sugadinti veidrodėlių laikikliai buvo grąžinti pareiškėjos sutuoktiniui. Draudikas taip pat rėmėsi vykstant ikiteisminiam tyrimui apklausto (*duomenys neskelbtini*) darbuotojo pateiktais duomenimis, be to, kad šios įmonės darbuotojas teisėsaugos institucijos pareigūnams patvirtino, kad automobilio veidrodėlių laikikliai kiekvieną kartą lūžta skirtingai.

Draudikas nurodė, kad ikiteisminio tyrimo metu buvo atlikti net du trasologiniai tyrimai, kurių duomenys vienareikšmiškai patvirtino, jog po įvykio užfiksuoti veidrodėlių laikikliai yra tapatūs per 2015 m. rugpjūčio 9 d. įvykį sugadintiems laikikliams. Draudikas pabrėžė, kad ši aplinkybė yra esminė, vertinant draudiko sprendimą nemokėti draudimo išmokos. Draudiko teigimu, „esminė aplinkybė yra ta, ne kas ir koku būdu nulaužė veidrodėlius, o kaip, koku būdu tos pačios detalės (identifikuotos teisme atliktu ekspertiniu tyrimu) atsidūrė ant automobilio ir koks asmuo siekė gauti draudimo išmoką pateikdamas tas pačias detales.“ Draudikas taip pat pabrėžė, kad kasacinis teismas yra ne kartą konstatavęs, jog teismo nuosprendžiu nustatyti faktai baudžiamojoje byloje turi ribotą prejudicinę galią civilinėje byloje. Remdamasis nurodytomis aplinkybėmis, draudikas teigė, kad jam pateikti įrodymai patvirtina, jog pareiškėjos sutuoktinis „teikė draudikui melagingą pranešimą apie 2015 m. spalio 29 d. automobiliui padarytos žalos aplinkybes, taip kėsindamasis gauti nepriklausančią draudimo išmoką: laikotarpiu nuo 2015 m. rugsėjo 7 d. iki 2015 m. spalio 29 d. sumontavo ant automobilio senus (jau buvusio 2019 m. rugpjūčio 9 d. įvykio) galinio vaizdo veidrodėlių laikiklius, kurie liko po 2015 m. rugpjūčio 9 d. įvykio, ir pateikė juos draudikui kaip naujai nulaužtus deklaruoto 2015 m. spalio 29 d. įvykio metu“. Atsižvelgdamas į tai ir vadovaudamasis kasacinio teismo suformuota praktika dėl įrodinėjimo dalykų baudžiamojoje ir civilinėje byloje nesutapimo, draudikas teigė pagrįstai atsisakęs mokėti draudimo išmoką, atlyginančią dėl pareiškėjos nurodyto įvykio apdraustai transporto priemonei padarytą žalą. Paaiškinimuose dėl pareiškėjos reikalavimo išmokėti 1 000 Eur neturtinę žalą atlyginančią draudimo išmoką draudikas nurodė, kad Draudimo sutartimi neįsipareigojo pareiškėjai išmokėti neturtinę žalą atlyginančios draudimo išmokos.

K o n s t a t u o j a m a :

Vadovaujantis Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių, patvirtintų Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23, 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą ir jo pagrindu priimamas sprendimas.

Atsižvelgiant į ginčo šalių nurodytas aplinkybes, darytina išvada, kad šalių ginčas kilo dėl draudiko sprendimo atsisakyti pareiškėjai išmokėti draudimo išmoką, atlyginančią dėl įvykio patirtą turtinę ir neturtinę žalą, pagrįstumo.

Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.987 straipsnyje nustatyta, kad draudimo sutartimi viena šalis (draudikas) įsipareigoja už sutartyje nustatytą draudimo įmoką sumokėti kitai šaliai (draudėjui) arba trečiajam asmeniui, kurio naudai sudaryta sutartis, įstatyme ar draudimo sutartyje nustatytą draudimo išmoką, apskaičiuotą įstatyme ar draudimo sutartyje nustatyta tvarka, jeigu įvyksta įstatyme ar draudimo sutartyje nustatytas draudžiamasis įvykis. Kasacinio teismo praktikoje pažymėta, kad draudikas nemoka draudimo išmokos, nesant draudžiamojo įvykio, taip pat jam esant, tačiau įvykiui

įvykus dėl įstatyme nurodytos draudėjo kaltės formos, pažeidus draudimo sutarties sąlygas bei kitais įstatymo numatytais atvejais (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. spalio 21 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-450/2014).

Nagrinėjamu atveju Lietuvos bankui pateikti įrodymai patvirtina, kad draudikas, vadovaudamasis Taisyklių 4.3.4 papunkčiu, įvirtinančiu draudiko teisės atsisakyti mokėti draudimo išmoką sąlygas, priėmė sprendimą dėl įvykio nemokėti draudimo išmokos. Taisyklių 4.3.4 papunktyje nustatyta, kad draudikas turi teisę atsisakyti mokėti draudimo išmoką, jei draudėjas ar jo įgaliotas asmuo pateikė klaidinančią, neteisingą, melagingą ar tikrovės neatitinkančią informaciją apie draudžiamąjį įvykį.

Vertinant ginčo šalių nurodytas aplinkybes ir pateiktus įrodymus, pažymėtina, kad draudikas, siekdamas įrodyti, kad pagrįstai taiko Taisyklių 4.3.4 papunkčio nuostatas, remiasi ikiteisminio tyrimo metu atliktų trasologinių tyrimų išvadomis, pareiškėjos sutuoktinio ir remonto įmonės (*duomenys neskelbtini*), atlikusios automobilio remontą po 2015 m. rugpjūčio 9 d. įvykio, paaiškinimais bei (*duomenys neskelbtini*) darbuotojo teisėsaugos institucijos pareigūnams pateiktais duomenimis. Pareiškėja, nesutikdama su draudiko sprendimu, vadovaujasi Nuosprendyje nurodytomis aplinkybėmis, kad baudžiamojoje byloje nebuvo surinkta „įrodymų arba kitų objektyvių duomenų, patvirtinančių, kad Y. Y., kreipdamasis į „Ergo“ draudimo bendrovę turėjo tikslą apgaule gauti svetimą turtą – draudimo išmoką, dėl ko įvykdė nusikaltimą, numatytą LR BK 22 straipsnio 1 dalyje, 182 straipsnio 1 dalyje“.

Atsižvelgiant į pareiškėjos nurodytas aplinkybes, kuriomis ji remiasi kaip savo reikalavimų pagrindu, svarbu pažymėti, kad pagal kasacinio teismo formuojamą praktiką išteisinamasis nuosprendis absoliučiai visais atvejais negali būti pripažįstamas prejudicinę galią turinčiu ir eliminuojančiu išteisinto asmens civilinės atsakomybės taikymo galimybę (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2001 m. gegužės 16 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-525/2001). Kasacinio teismo praktikoje yra pasisakyta, kad išteisinamajame nuosprendyje nustatytos aplinkybės tiek, kiek jos susijusios su nusikalstamos veikos vertinimu ir inkriminavimu baudžiamosios teisės prasme, neturi prejudicinės galios civilinėje byloje, nes skiriasi šių bylų įrodinėjimo dalykas bei žalą padariusio asmens veiksmų neteisėtumo vertinimo kriterijai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. spalio 5 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-378/2009). Remiantis kasacinio teismo praktika, teismo nuosprendžiai, kuriais nustatyti faktai civilinio ginčo teisiniame santykiyje nėra prejudiciniai, jie vertintini kaip rašytiniai įrodymai pagal bendrąsias įrodymų vertinimo taisykles (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. balandžio 7 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-215/2008).

Nagrinėjamu atveju taip pat svarbi kasacinio teismo formuojama praktika, kad baudžiamojoje byloje teismo asmens veiksmai vertinami baudžiamosios atsakomybės požiūriu. Kita vertus, civilinėje byloje asmens veiksmai vertinami civilinės atsakomybės požiūriu. Baudžiamojoje ir civilinėje teisėje asmens veiksmų neteisėtumas ir kaltė vertinami pagal skirtingus kriterijus, todėl baudžiamosios teisės požiūriu asmens veiksmai gali būti teisėti, o civilinės teisės – neteisėti. Tai reiškia, kad baudžiamosios teisės požiūriu asmens veiksmai gali nesukelti baudžiamojoje teisėje nurodytų teisinių padarinių, tačiau gali sukelti civilinius teisinius padarinius (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. spalio 5 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-378/2009).

1. Dėl pareiškėjos reikalavimo išmokėti draudimo išmoką, atlyginančią įvykio metu padarytą turtinę žalą, pagrįstumo

1.1. Dėl pareiškėjos sutuoktinio teismui ir ikiteisminio tyrimo institucijos pareigūnams pateiktų paaiškinimų

Vertinant Lietuvos bankui pateiktus Nuosprendyje ir ikiteisminio tyrimo medžiagoje pateiktus duomenis, kaip rašytinius įrodymus, galinčius pagrįsti Taisyklių 4.3.4 papunkčio taikymo pagrįstumą, pažymėtina, kad 2016 m. spalio 7 d. Vilniaus apylinkės prokuratūros Vilniaus apylinkės prokuratūros 4-ojo skyriaus Nutarime nutraukti ikiteisminį tyrimą (toliau – 2016 m. spalio 7 d. Nutarimas) ir 2018 m. vasario 10 d. Nutarime nutraukti ikiteisminį tyrimą (toliau – 2018 m. vasario 10 d. Nutarimas) pateiktuose pareiškėjos sutuoktinio parodymuose teigiama, kad po įvykio „buvo likusios veidrodėlių dalys, tik nežino ar tos dalys vadinamos veidrodėlių laikikliais ir iš ten lygtais kyšojo laidai“. Minėtas pareiškėjos sutuoktinio nurodytas aplinkybes patvirtina draudiko iš karto po įvykio atliktos automobilio apžiūros duomenys: po įvykio nebuvo „abiejų išorinių veidrodžių stiklų, jų korpusų dalies su

reguliavimo mechanizmais, tačiau buvo išlikę *abiejų išorinių veidrodžių apgadintų korpusų laikiklių dalys*, kurios tvirtinamos prie automobilio durų“.

Pareiškėjos sutuoktinis pateiktuose paaiškinimuose apie 2015 m. rugpjūčio 9 d. įvykio aplinkybes nurodė, kad šio įvykio metu „buvo nulaužti abu šoniniai veidrodėliai ir rūko žibintai, nepamena, ar buvo likusios veidrodėlių detalės, kurios vadinamos laikikliai“. Pareiškėjos sutuoktinis pabrėžė, kad draudikas išmokėjo automobilio remonto išlaidas atlyginančią draudimo išmoką, apsaiciuotą pagal su draudiku suderintą remonto įmonės (*duomenys neskelbtini*) sudarytą remonto sąmatą. Pareiškėjos sutuoktinis nurodė, kad atlikus remontą transporto priemonė buvo pateikta draudiko apžiūrai. „Visos likusios apgadintos detalės, tarp jų ir *veidrodėlių laikikliai, buvo išmesti*. Nepamena, ar veidrodėlio nereikalingas dalis išmetė autoservisas, ar jis išmetė pats.“ Kai ikiteisminio tyrimo institucijos pareigūnas pareiškėjos sutuoktinio paklausė, kaip automobilio laikikliai „atsirado ant automobilio po 2015 m. spalio 29 d. įvykio“, jei, pareiškėjos sutuoktinio teigimu, jie po 2015 m. rugpjūčio mėnesį įvykusio įvykio buvo išmesti, pareiškėjos sutuoktinis nurodė, kad laikikliai buvo išmesti ne po 2015 m. rugpjūčio mėnesį įvykusio įvykio, o po įvykio. Ikiteisminio tyrimo medžiagoje užfiksuotuose pareiškėjos sutuoktinio parodymuose taip pat nurodyta, kad po 2015 m. rugpjūčio 9 d. įvykio „autoservisas jam sugadintų veidrodėlių laikiklių negrąžino. Gal ir grąžino, tačiau jis nepamena. Po 2015 m. spalio 29 d. įvykio autoservisas jam grąžino veidrodėlių laikiklius.“

Vertinant šiuos pareiškėjos sutuoktinio paaiškinimus kitų Lietuvos bankui pateiktų įrodymų kontekste, svarbu pažymėti, kad tiek 2016 m. spalio 7 d. ir 2018 m. vasario 10 d. Nutarimuose, tiek Nuosprendyje pateiktuose remonto (*duomenys neskelbtini*) atstovo paaiškinimuose nurodyta, kad po 2015 m. rugpjūčio mėnesį įvykusio įvykio automobilis į remonto įmonę buvo atvežtas „*su veidrodžių laikikliais*, bet be veidrodėlių stikliukų bei veidrodėlių stikliukų korpusų. Atliekant remonto darbus buvo nuimti veidrodėlių laikikliai, veidrodėlių stikliukai su korpusais. Ant veidrodėlių laikiklių po veidrodėlių stikliukų su korpusais nulaužimo pritvirtinti kitus veidrodėlių stikliukus su korpusais neįmanoma, todėl buvo atsukti veidrodėlių laikikliai. Atsuktus veidrodėlių laikiklius sudėjo į automobilio „BMW X5“ bagažinę ir *grąžino savininkui*“. (*duomenys neskelbtini*) atstovo paaiškinimuose taip pat nurodyta, kad automobilis po įvykio buvo atvežtas *be veidrodėlių laikiklių*, be veidrodėlių stikliukų ir be veidrodėlių stikliukų korpusų“. Todėl, vadovaujantis (*duomenys neskelbtini*) atstovo paaiškinimais, kad po įvykio automobilis į remonto įmonę buvo atgabentas be veidrodėlių laikiklių, negalima teigti, kad pareiškėjos sutuoktinio ikiteisminio tyrimo institucijai nurodyti duomenys, kad remonto įmonė po įvykio pareiškėjos sutuoktiniui grąžino sugadintus automobilio laikiklius, gali būti pripažįstami pagrįstais.

Nuosprendyje pateikti pareiškėjos sutuoktinio paaiškinimai taip pat patvirtina ikiteisminio tyrimo metu pateiktuose parodymuose nurodytas aplinkybes, kad draudimo išmoka, atlyginanti automobilio veidrodėlių laikiklių keitimo išlaidas, pagal su remonto įmone suderintą remonto sąmatą buvo išmokėta po 2015 m. rugpjūčio 9 d. įvykio. Kaip minėta, draudikas atsisakė pareiškėjai išmokėti nurodytų per įvykį pavogtų automobilio veidrodėlių laikiklių keitimo išlaidas atlyginančią draudimo išmoką. Remonto įmonės (*duomenys neskelbtini*) atstovas tiek ikiteisminio tyrimo metu, tiek teisme pateikdamas paaiškinimus apie įvykį teigė, kad po šio įvykio pareiškėjos sutuoktinis „pats pirkė detales, o servisas tik atliko darbus“, pareiškėjos sutuoktinis „pats prisuko veidrodėlius. Nežino iš kur jis gavo veidrodėlių laikiklius su veidrodėlių stikliukais ir korpusais. Pamena, kad šį kartą jis veidrodėlių nepirkė ir nekeitė.“

Atsižvelgiant į šias remonto įmonės atstovo nurodytas aplinkybes ir pateiktus paaiškinimus, kad automobilis į remonto įmonę po įvykio buvo atgabentas be veidrodėlių laikiklių, yra pagrindas pagrįstai manyti, kad pareiškėjos sutuoktinis, ikiteisminio tyrimo pareigūnams pirminiuose paaiškinimuose nurodydamas, jog sugadinti veidrodėlių laikikliai buvo išmesti ir juos galėjo išmesti automobilio remontą atlikusi remonto įmonė, pateikė duomenis apie 2015 m. rugpjūčio 9 d. įvykį. Todėl, remiantis nustatytais aplinkybėmis, pažymėtina, kad vėliau pareiškėjos sutuoktinio patikslinti ikiteisminio tyrimo institucijai pateikti paaiškinimai, kad sugadinti automobilio veidrodėlių laikikliai remonto įmonės pareiškėjai buvo grąžinti ir išmesti po įvykio, dėl kurio draudikas atsisakė mokėti draudimo išmoką, prieštarauja kitiems pareiškėjos sutuoktinio ir remonto įmonės atstovo ikiteisminio tyrimo institucijai bei teismui pateiktiems paaiškinimams ir rašytiniams įrodymams apie po 2015 m. rugpjūčio 9 d. įvykio atliktą automobilio remontą.

Remiantis Lietuvos banko nustatytais aplinkybėmis, darytina išvada, kad

pareiškėjos sutuoktinio ikiteisminio tyrimo pareigūnams pateikti remonto įmonės atstovo parodymams prieštaraujantys paaiškinimai negali paneigti Nuosprendyje nurodytos informacijos, kad po (*duomenys neskelbtini*) atlikto 2015 m. rugpjūčio 9 d. įvykio metu sugadintos transporto priemonės remonto per šį įvykį nulaužti automobilio veidrodėlių laikikliai buvo gražinti transporto priemonės savininkui. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad pareiškėjos sutuoktinio teismui ir ikiteisminio tyrimo institucijos pareigūnams pateikti paaiškinimai nepaneigia draudiko argumentų, kad po įvykio atliktos sugadintos transporto priemonės apžiūros metu užfiksuoti sugadinti automobilio veidrodėlių laikikliai sutapo su po 2015 m. rugpjūčio 9 d. įvykio užfiksuotais sugadintais automobilio veidrodėlių laikikliais.

1.2. Dėl ikiteisminio tyrimo metu atliktų trasologinių tyrimų išvadų duomenų, kaip įrodymo, pakankamumo

Lietuvos bankui pateikti duomenys patvirtina, kad ikiteisminio tyrimo metu buvo atlikti du trasologiniai ekspertiniai tyrimai ir buvo pateiktos išvados, patvirtinančios draudiko teiginius, kad per 2015 m. rugpjūčio 9 d. įvykį nulaužti automobilio veidrodėlių laikikliai yra identiški po įvykio draudiko užfiksuotiems veidrodėlių laikikliams.

Vilniaus apskrities Vyriausiojo policijos komisariato Kriminalistinių tyrimų skyriaus 2016 m. sausio 18 d. Specialisto išvadoje (*duomenys neskelbtini*) nurodyta, kad trasologinį objektų tyrimą atlikusių specialistų buvo prašoma įvertinti tyrimui pateiktas nuotraukas ir nustatyti, „ar šoniniai veidrodėliai automobilio „BMW X5“, nulaužti 2015 m. rugpjūčio 9 d. ir 2015 m. spalio 29 d., yra identiški“. Specialisto išvadoje konstatuota, kad, sulyginus 2015 m. rugpjūčio 11 d. ir lapkričio 2 d. darytas nuotraukas, kuriose užfiksuoti automobilio šoninio veidrodėlio sugadinimai, matyti, kad šoninio veidrodėlio laikiklis yra tas pats. Specialisto išvadoje pažymima, kad „buvo lyginami tarpusavyje pažeidimai, pagal tarpusavio išsidėstymą, matmenis, formą, tarp jų nustatyti sutapimai, dėl ko galima *kategoriškai teigti*, kad nuotraukose užfiksuotas šoninio veidrodėlio laikiklis yra tas pats.“

2018 m. vasario 10 d. Nutarime užfiksuotuose trasologinį tyrimą atlikusio specialisto paaiškinimuose nurodyta, kad automobilio veidrodžio dalies lūžio linija yra identiška. Sutapimai nustatyti pagal konfiguraciją, lūžio linijos korpuso įtrūkimą, atidalinto paviršiaus gruoblėtumą, lūžio linijos pakėlimo formą. Nustatyti pažeidimų atstumų ir matmenų nėra galimybės, nes užfiksuoti vaizdai padaryti pažeidžiant kriminalistinės fotografijos taisykles.

Lietuvos bankui pateikti įrodymai patvirtina, kad, siekiant išsamiai iširti, ar automobilio šoninių veidrodėlių laikikliai yra identiški sutampa, buvo skirtas papildomas trasologinis tyrimas, kurį atliko Lietuvos teismo ekspertizės centras. Lietuvos teismo ekspertizės centro 2018 m. sausio 25 d. Specialisto išvadoje (*duomenys neskelbtini*) nurodyta, kad transporto trasologinis identifikacinis tyrimas atliekamas vertinant tyrimui pateiktus faktinius duomenis, t. y. gretinant pėdsakus ant objektų, taip pat vertinant jų apimtį ir pobūdį, lokalizaciją, formą. Specialisto išvadoje (*duomenys neskelbtini*) konstatuojama, kad, lyginant po įvykio užfiksuotus dešiniojo ir kairiojo veidrodėlių laikiklių vaizdus su po 2015 m. rugpjūčio mėnesį įvykusio įvykio užfiksuotais veidrodėlių laikiklių vaizdais, nustatyta, kad „nuotraukose užfiksuotų veidrodėlių laikikliai yra vienodos konstrukcijos, vienodo atidalinimo būdo, vienodo pažeistų elementų tarpusavio išsidėstymo, sutampa ant jų užsifiksavusių pėdsakų lokalizacija, jų išsidėstymu tarpusavyje, formomis, kontūrais, atidalinimo linijų vingiuotumu, jų paviršių gruoblėtumu. Užsifiksavusių požymių visuma yra individuali ir leidžianti teigti, kad nulaužti veidrodėlių laikikliai yra tie patys, tuo pačiu, veidrodėlių atidalinimo linijos, užfiksuotos nuotraukose, yra tos pačios.“

Šiame kontekste svarbu pažymėti, kad 2016 m. spalio 7 d. ir 2018 m. vasario 10 d. Nutarimuose nutraukti ikiteisminį tyrimą pateiktuose pareiškėjos sutuoktinio parodymuose nurodyta, kad, pareiškėjos sutuoktinio nuomone, „pagal nuotraukas yra sumaišytos nuotraukų pusės, ir Ergo bendrovės darbuotojai galėjo specialiai padaryti tam tikras žymes, pagal kurias parašė pareiškimą, nes visos nuotraukos padarytos iš bendrovės pusės, o Ergo bendrovė yra suinteresuota pusė“. Pareiškėjos sutuoktinio ikiteisminio tyrimo metu pateikti parodymai iš esmės paremti pareiškėjos 2019 m. rugsėjo 11 d. draudikui adresuotame rašte nurodytomis aplinkybėmis, kad „teisme nustatyta, kad nuotraukose užfiksuoti laikikliai yra nevienodi, sumaišytas jų aprašymas, ir galų gale užfiksuotas ne policijos pareigūnų, o būtent šių darbuotojų iš savo telefonų nuotraukos, pagal kurias atlikinėjo sutapimą, ir tai nėra įrodymas.“

Vertinant šias pareiškėjos ir jos sutuoktinio nurodytas aplinkybes, pažymėtina, kad, nors Specialisto išvadoje Nr. (*duomenys neskelbtini*) pažymima, kad nuotraukose užfiksuoti

veidrodėlių laikiklių vaizdai neatitinka kriminalistinei fotografijai keliamų reikalavimų, tai neturėjo įtakos trasologinį tyrimą atlikusiam specialistui kategoriškai konstatuoti, kad po 2015 m. rugpjūčio 9 d. įvykio ir įvykio, dėl kurio atsisakyta išmokėti draudimo išmoką, draudiko darytose nuotraukose užfiksuoti sugadinti šoninių veidrodėlių laikikliai yra tie patys. Atkreiptinas dėmesys, kad nei ikiteisminio tyrimo medžiagoje, nei Nuosprendyje nėra nurodyta, kad trasologinių tyrimų, atliktų draudiko pateiktų nuotraukų pagrindu, duomenys yra neobjektyvūs ir nelaikytini rašytiniu įrodymu baudžiamojoje byloje. Priešingai tiek atliekant ikiteisminį tyrimą, tiek baudžiamąją bylą nagrinėjant teisme buvo nustatyta, kad trasologinių tyrimų išvados, kad automobilio šoninių veidrodėlių laikikliai yra identiški, yra vienintelis ir pagrindinis įrodymas, kurio pagrindu galima daryti „prielaidą, kad Y. Y. galėjo padaryti nusikalstamą veiką, kadangi 2015 m. rugpjūčio 9 d. ir 2015 m. spalio 2 d. įvykių metu sutampa veidrodėlių lūžio kampas“.

Be to, Vilniaus miesto apylinkės teismo 2018 m. balandžio 26 d. nutartyje (toliau - 2018 m. balandžio 26 d. nutartis), kuria buvo priimtas sprendimas panaikinti 2018 m. vasario 10 d. Nutarimą (kurio buvo nutrauktas ikiteisminis tyrimas), konstatuojama, kad draudiko 2018 m. kovo 12 d. skunde dėl ikiteisminio tyrimo nutraukimo buvo pagrįstai nurodyta, jog draudiko atstovų „pateiktose fotografijose užfiksuota informacija buvo pakankama trasologinius tyrimus atlikusiems specialistams, kurie šių fotografijų pagrindu pateikė savo išvadas, kurios bet koku atveju gali būti įrodymu baudžiamojoje byloje, kadangi jomis patvirtinamos arba paneigiamos tam tikros aplinkybės“. Todėl, remiantis ikiteisminio tyrimo medžiagoje ir Nuosprendyje nurodytais duomenimis, darytina išvada, kad pareiškėja nepagrįstai teigia, jog trasologinių tyrimų, atliktų draudiko pateiktų nuotraukų pagrindu, išvados nepatvirtina draudiko teiginių, kad po įvykio užfiksuoti automobilio šoninių veidrodėlių laikikliai yra identiški po 2015 m. rugpjūčio 9 d. įvykio užfiksuotiems laikikliams.

Šiame kontekste taip pat svarbu pažymėti, kad 2018 m. balandžio 26 d. nutartyje nurodyta, jog, remiantis ikiteisminio tyrimo metu surinktais duomenimis ir atliktų trasologinių tyrimų išvadomis, ikiteisminis tyrimas buvo nutrauktas „įtariamąjį nereabilituojančiu pagrindu, teigiant, jog nusikalstama veika buvo padaryta ir ją galėjo padaryti įtariamasis, į kurį buvo nukreiptas ikiteisminis tyrimas, tačiau ikiteisminį tyrimą atlikusiems pareigūnams nepavyko surinkti pakankamai įtariamojo asmens kaltę pagrįsti galinčių duomenų ir įvykdyti BPK 2 straipsnyje įtvirtintą pareigą atskleisti nusikalstamą veiką“. Kaip minėta, civilinėje teisėje, priešingai, nei baudžiamojoje teisėje, veiksmų neteisėtumas yra suprantamas labai plačiai. Ne visi civilinės teisės aspektu neteisėti veiksmai reiškia nusikalstamos veikos padarymą, tačiau bet kuri nusikalstama veika kartu yra ir neteisėtas veiksmas civilinės teisės prasme. Neteisėtais veiksmais civilinėje teisėje laikomas įstatymuose ar sutartyje nustatytos pareigos neįvykdymas arba atlikimas veiksmų, kuriuos įstatymai ar sutartis draudžia atlikti, arba bendro pobūdžio pareigos elgtis atidžiai ir rūpestingai pažeidimas (CK 6.246 straipsnis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. vasario 22 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-56-969/2017). Atsižvelgiant į tai, pažymėtina, kad nors ikiteisminio tyrimo metu atliktų trasologinių tyrimų išvadų duomenys nesuteikė pagrindo teismui konstatuoti, kad pareiškėjos sutuoktinis įvykdė nusikaltimą, „numatytą LR BK 22 straipsnio 1 dalyje ir 182 straipsnio 1 dalyje“, tačiau minėtų tyrimų kategoriškos ir vienareikšmiškos išvados, kad po 2015 m. rugpjūčio 9 d. ir spalio 29 d. įvykių draudiko užfiksuoti automobilio šoninių veidrodėlių laikikliai yra identiški, patvirtina, kad draudikas turėjo pagrindą įvykiui taikyti Taisyklių 4.3.4 papunktyje nustatytas draudiko atsisakymo mokėti draudimo išmoką sąlygas.

1.3. Dėl UAB „Krasta Auto Vilnius“ atstovo pateiktų duomenų

Siekdamas įrodyti, kad Taisyklių 4.3.4 papunkčio sąlygas taiko pagrįstai, draudikas rėmėsi ir UAB „Krasta Auto Vilnius“ atstovo pateiktais paaiškinimais: „Neįmanoma toje pačioje vietoje tuo pačiu įrankiu nulaužti nulaužtos dalies, nes tai neardoma dalis ir šita dalis kiekvieną kartą skirtingai lūžta. Nėra net technologijos, kaip išrinkti ir išskirti nulaužtą dalį nuo korpuso dalies, kuri pritvirtinta prie durų, jau nekalbant apie patį nulaužimą. Ant veidrodžio korpuso dalies, pritvirtintos prie durų, matosi likusi nuolauža nuo pavogtos nulaužtos veidrodžio korpuso dalies. Kitos vagystės atveju pavogto nulaužtos veidrodžio dalies nuolaužos laužymo linija turėtų būti kitokia. Identiška nulaužti negalima, metalas vis tiek lūš kitoje vietoje ir laužymo vieta bus kitokia.“

Nors teisme pateiktuose paaiškinimuose UAB „Krasta Auto Vilnius“ atstovas atsakydamas į klausimą, „ar įmanoma, kad veidrodėlis lūžtų tuo pačiu kampu per su

įvykius“, nurodė, kad „negali pasakyti, bet veidrodėlis lūžta silpniausioje vietoje. Zona bus ta pati, tik gali koku centimetru į vieną, ar į kitą pusę lūžti“, tačiau Nuosprendyje nebuvo konstatuota, kad teisme UAB „Krasta Auto Vilnius“ atstovo pateikti paaiškinimai paneigia ikiteisminio tyrimo metu nurodytus išsamius duomenis apie automobilio šoninių veidrodėlių laikiklių laužimo požymius. Priešingai, teismas pripažino pagrįstais UAB „Krasta Auto Vilnius“ atstovo ikiteisminio tyrimo metu pateiktus detalius paaiškinimus, nes Nuosprendyje pažymima, kad, UAB „Krasta Auto Vilnius“ atstovo vertinimu, „tos pačios veidrodėlių laužimo linijos neturėtų būti“. Todėl UAB „Krasta Auto Vilnius“ atstovo ikiteisminio tyrimo metu pateiktus paaiškinimus vertinant trasologinių tyrimų išvadų kontekste, darytina išvada, kad šie įrodymai suteikia pagrindą konstatuoti, jog draudikas, atsisakydamas pareiškėjai dėl įvykio mokėti tutinę žalą atlyginančią draudimo išmoką, pagrįstai rėmėsi Taisyklių 4.3.4 papunkčio nuostatomis.

Apibendrinant Lietuvos banko nustatytas aplinkybes ir vadovaujantis civilinėje teisėje faktų įrodomumo problemai spręsti taikomu tikimybių pusiausvyros principu (faktas gali būti pripažintas įrodytu, jei šalies, kuri juo remiasi, pateikti įrodymai leidžia daryti labiau tikėtiną išvadą, kad jis yra, nei kad jo nėra (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. rugpjūčio 25 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-304/2008), darytina išvada, kad draudikas pagrįstai Taisyklių 4.3.4 papunkčio pagrindu atsisakė mokėti pareiškėjai įvykio metu padarytą turtinę žalą atlyginančią draudimo išmoką. Minėtą išvadą pagrindžia Lietuvos banko nustatyti duomenys, kad pareiškėjos sutuoktinis ikiteisminio tyrimo metu pateikė UAB remonto įmonės (*duomenys neskelbtini*) atstovo parodymams prieštaraujančią informaciją, kad po 2015 m. rugpjūčio 9 d. įvykio jam nebuvo gražinti automobilio šoninių veidrodėlių laikikliai. Taip pat ikiteisminio tyrimo metu atliktų trasologinių tyrimų duomenys vienareikšmiškai ir kategoriškai patvirtino, kad po įvykio užfiksuoti veidrodėlių laikikliai sutapo su po 2015 m. rugpjūčio 9 d. įvykio užfiksuotais veidrodėlių laikikliais. Be to, UAB „Krasta Auto Vilnius“ atstovas nurodė, kad draudiko užfiksuoti ir atliekant trasologinius tyrimus nustatyti identiški veidrodėlių laikiklių sugadinimai negalėjo būti padaryti skirtingų įvykių metu. Todėl, remiantis nustatytomis aplinkybėmis ir vadovaujantis Taisyklių 4.3.4 papunkčio sąlygomis, pažymėtina, kad pareiškėjos reikalavimas išmokėti draudimo išmoką, atlyginančią įvykio metu transporto priemonei padarytą žalą, yra nepagrįstas.

2. Dėl pareiškėjos reikalavimo išmokėti neturtinę žalą atlyginančią draudimo išmoką pagrįstumo

CK 6.250 straipsnio 1 dalyje yra nustatyta, kad neturtinė žala yra asmens fizinis skausmas, dvasiniai išgyvenimai, nepatogumai, dvasinis sukrėtimas, emocinė depresija, pažeminimas, reputacijos pablogėjimas, bendravimo galimybių sumažėjimas ir kita, teismo įvertinti pinigais. To paties straipsnio 2 dalyje yra įtvirtinta, kad neturtinė žala atlyginama tik įstatymų nustatytais atvejais. Neturtinė žala atlyginama visais atvejais, kai ji padaryta dėl nusikaltimo, asmens sveikatai ar dėl asmens gyvybės atėmimo bei kitais įstatymų nustatytais atvejais. Teismas, nustatydamas neturtinės žalos dydį, atsižvelgia į jos pasekmes, šią žalą padariusio asmens kaltę, jo turtinę padėtį, padarytos turtinės žalos dydį bei kitas turinčias reikšmės bylai aplinkybes, taip pat į sąžiningumo, teisingumo ir protingumo kriterijus.

Teismų praktikoje pripažįstama, kad neturtinės žalos atlyginimą reglamentuojančiose teisės normose nėra nustatyto ribojimo priteisti neturtinę žalą, tačiau neturtinės žalos atlyginimas yra civilinės atsakomybės forma, todėl neturtinei žalai priteisti būtina nustatyti visas civilinės atsakomybės sąlygas (neteisėtus veiksmus, priežastinį ryšį, kaltę bei žalą) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. birželio 12 d. nutartis, priimta byloje Nr. 3K-3-394/2006). Pažymėtina, kad įrodyti neturtinės žalos faktą, kaip ir kitas būtinas civilinės atsakomybės sąlygas neturtinei žalai atlyginti, yra pareiškėjos pareiga.

Reikalaudama atlyginti neturtinę žalą pareiškėja draudikui teigė, kad minėta draudimo išmoka turi būti išmokėta „dėl to, kad nuo 2015 m. iki šios dienos nebuvo išmokėta turtinė žala, sugaištas laikas, patirtas stresas, iškelta baudžiamoji byla, teisme buvo nustatyta, kad draudimo darbuotojų veiksmai buvo neteisėti“. Minėtos aplinkybės detalizuotos pareiškėjos draudikui adresuotame 2019 m. rugsėjo 11 d. rašte: pareiškėjos manymu, draudiko darbuotojai neteisėtai darė sugadinto automobilio nuotraukas, kurių pagrindu buvo atlikti trasologiniai tyrimai. Be to, pareiškėjos teigimu, teisme buvo nustatytas faktas, kad trasologinius tyrimus atlikusiems specialistams buvo pateikti klaidingi

nuotraukose užfiksuoti duomenys.

Kaip minėta, Lietuvos bankui pateikti įrodymai negali pagrįsti pareiškėjos teiginio, kad teismas patvirtino, jog draudiko darbuotojų padarytose automobilio veidrodėlių laikiklių nuotraukose buvo užfiksuoti netikslūs duomenys ir dėl to trasologinių tyrimų išvados negalėtų būti pripažintos rašytiniu įrodymu baudžiamojoje byloje. Be to, Lietuvos bankui pateiktoje ikiteisminio tyrimo medžiagoje ir Vilniaus miesto apylinkės teismo Nuosprendyje nebuvo jokių duomenų, leidžiančių teigti, kad ikiteisminio tyrimo institucija ar teismas būtų nustatę neteisėtus draudiko darbuotojų veiksmus. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad pareiškėjos argumentai, kuriais ji grindžia reikalavimą išmokėti neturtinę žalą atlyginančią draudimo išmoką (aplinkybės, kad „nuotraukose užfiksuoti laikikliai yra nevienodi, sumaišytas jų aprašymas“ ir kt.), yra nepagrįsti. Be to, Lietuvos bankui pateikti įrodymai patvirtina, kad draudikas priėmė pagrįstą sprendimą Taisyklių 4.3.4 papunkčio pagrindu atsisakyti mokėti draudimo išmoką pareiškėjai, todėl negalima teigti, kad draudikas pažeidė Draudimo sutarties sąlygas.

Iš pirmiau minėtų teisės aktų ir teismų praktikos nuostatų matyti, kad neturtinė žala yra atlyginama įstatymuose numatytais atvejais. Pažymėtina, kad nei Draudimo sutartyje, nei teisės aktuose nėra įtvirtintos draudiko pareigos išmokėti draudimo išmoką, atlyginančią neturtinę žalą, nustatčius pareiškėjos nurodytus neturtinės žalos požymius. Be to, vien deklaratyvūs pareiškėjos teiginiai, kad dėl draudiko pateikto ieškinio pagrindu nagrinėtos pareiškėjos sutuoktiniui iškeltos baudžiamosios bylos ir dėl šios bylos nagrinėjimo trukmės užsitęsusio įvykio administravimo buvo patirta nepatogumų, nesudaro pagrindo reikalauti neturtinės žalos atlyginimo. Pareiškėja nei Lietuvos bankui, nei draudikui nepateikė duomenų, kurie patvirtintų, kad buvo padaryta žalos pareiškėjos sveikatai, kad ji patyrė fizinį skausmą, dvasinius išgyvenimus, nepatogumus, dvasinį sukretimą, emocinę depresiją, pažeminimą, reputacijos pablogėjimą ir pan. Atsižvelgiant į tai ir remiantis nustatytomis aplinkybėmis, kad draudikas, atsisakydamas dėl įvykio mokėti draudimo išmoką, nepažeidė Draudimo sutarties sąlygų, darytina išvada, kad pareiškėjos draudikui keliamas reikalavimas išmokėti neturtinę žalą atlyginančią draudimo išmoką yra atmestinas kaip nepagrįstas.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjos X. X. reikalavimą.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl ginčo sprendimo kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu.

Reguliuojamos rinkos priežiūros skyriaus
viršininkas, pavaduojantis Finansinių paslaugų
ir rinkų priežiūros departamento direktorių

Vaidas Cibas